

Comoara

Întâlnind-o la o soarea, în casa subșefului său de birou, dl Lantin simți cum iubirea îl învăluie ca o plasă.

Era fiica unui perceptor din provincie, mort cu ani buni în urmă, și venise la Paris cu maică-sa, care frecventa câteva familii înstărite din cartierul ei, în speranța că-i va găsi fetei un soț. Erau sărace și onorabile, liniștite și blânde. Fata părea tipul însuși de femeie cinstită, căreia orice tânăr cu minte visează să-și încredințeze viața. Frumusețea ei modestă avea farmecul unei sficiuni îngerești, iar surâsul imperceptibil care nu-i părăsea buzele părea o oglindire a inimii ei.

Toată lumea o ridica în slăvi; toți cei care o cunoșteau repetau întruna: „Ferice de cel care va lua de nevastă așa o comoară! Fată ca ea, mai rar!“.

Dl Lantin, care era pe atunci comis principal la Ministerul de Interne și avea o leafă de trei mii cinci sute de franci pe an, îi ceru mâna și o luă în căsătorie.

A fost, alături de ea, nespus de fericit. Tânăra soție se pricepea să țină gospodăria cu atâta chiverniseală, încât păreau că trăiesc în lux. Pe el îl răsfața în fel și chip, arătându-se grijulie și delicată; iar întreaga ei faptură era atât de atrăgătoare, încât, la șase ani de când se întâlniseră prima oară, el o iubea mai tare ca la început.

Nu-i displăceau la ea decât două pasiuni: cea pentru teatru și cea pentru bijuteriile false.

Prietenele ei (se împrietenise cu câteva neveste de funcționari mărunți) îi făceau rost oricând de loje la piesele în vogă, chiar și la premiere; iar ea

își târa soțul, cu sau fără voia lui, la acest gen de amuzamente care pe el îl oboseau grozav după câte o zi de muncă. Așa că dl Lantin își rugă soția să meargă la spectacol cu vreo doamnă dintre cunoștințele ei, care s-o și conducă înapoi acasă. Deși se lăsă greu înduplecată, căci asemenea procedee i se păreau nelalocul lor, acceptă, doar de dragul lui; iar el îi purtă o recunoștință nețârmurită.

Or, pasiunea pentru teatru trezi în ea nevoia de a se găti. Ținutele ei rămâneau simple, e-adevărat, întotdeauna de bun gust, dar modeste; și, deși simplitatea rochiilor ei părea să-i sporească grația caldă, grația irezistibilă, smerită și surzătoare, căpătă obiceiul de a-și atârna la urechi două cristale mari, în chip de diamante, și purta coliere de perle false, brățări din similor, piepteni împodobiiți cu mărgelile de sticlă colorată, care imitau pietrele scumpe.

Soțul, pe care slăbiciunea ei pentru zorzoane îl cam șoca, îi spunea adesea: „Iubito, când n-ai cu ce să cumperi bijuterii veritabile, nu porți drept podoabe decât propria-ți frumusețe și grație, care sunt cele mai rare giuvaieruri“.

Ea însă zâmbea blând și răspundea mereu: „Ce vrei? Îmi plac. Țsta-i năravul meu. Știu că ai dreptate, dar n-o să mă dezveți. Mi-ar fi plăcut la nebunie bijuteriile!“.

Și lăsa să-i zornăie printre degete șiragurile de mărgelile, făcea să lucească în lumină fețele cristalelor șlefuite, repetând: „Uită-te și tu ce bine sunt făcute. Juri că-s autentice!“.

El zâmbea spunând: „Ai gusturi de țigancă“.

Câteodată, seara, când rămâneau singuri în fața căminului, dna Lantin puneă pe măsuța de ceai cutia de marochin în care-și ținea „zdrăngănelele“, cum le numea dl Lantin; și începea să cerceteze cu atenție și cu pasiune bijuurile acelea false, ca și cum ar fi savurat cine știe ce plăcere tainică și adâncă; și se tot încăpățâna să-i petreacă soțului ei câte un șirag pe după gât, ca apoi să râdă din toată inima, strigând în gura mare: „Ce caraghios ești!“.

Apoi i se arunca în brațe și-l săruta pătimaș.

Într-o noapte de iarnă, după ce fusese la Operă, se întoarse acasă tremurând toată de frig. A doua zi, începu să tușească. O săptămână mai târziu, murea de congestie pulmonară.

Puțin a lipsit ca Lantin să n-o urmeze în mormânt. Disperarea lui a fost atât de groaznică, încât părul i-a albit într-o lună. Plângea de dimineața până seara, cu sufletul sfâșiat de o suferință insuportabilă, bântuit de amintirea, de surâsul, de glasul, de tot farmecul răposatei.

Trecerea timpului nu i-a alinat durerea. Adesea, la serviciu, când colegii lui mai vorbeau de una, de alta, vedeai cum obrazii lui se umflă, nasul i se strâmbă, iar ochii i se umplu de lacrimi; fața i se schimonosea și îl podidea plânsul.

Păstrase neatinsă odaia tovarășei lui, unde se înclua în fiecare zi ca să se gândească la ea; iar toate obiectele, chiar și veșmintele ei, rămăseseră la locurile lor, întocmai ca-n ultima zi.

Dar traiul lui se înăsprea. Cu leafa, care, chivernisită de soție, ajunsese pentru nevoile căminului lor, de-abia se mai descurca acum, rămas singur. Și se întreba cu stupoare cum de reușise ea să-i pună mereu pe masă numai vinuri de soi și bucate alese, pe care acum nu și le mai putea procura cu modestele lui resurse.

Începu să facă datorii și să alerge după bani, ca oamenii ajunși să trăiască din expediente. Până ce, într-o dimineață, când rămăsese iar fără un sfaț și mai avea o săptămână încheiată până la sfârșitul lunii, îi trecu prin minte că ar putea vinde ceva; și se gândi pe dată să se descotorosească de „zdrăngănelele“ nevastei lui, căci purta încă în adâncul inimii un soi de ranchiună pentru „marafeturile“ care-l enervaseră odinioară. Până și vederea lor, în fiecare zi, îi tulbura oarecum amintirea iubitei.

Scormoni multă vreme prin grămada de zorzoane rămasă de pe urma ei – căci, până în ultimele-i zile, biata femeie cumpăraseră cu încăpățănare bijuuri, venind acasă seară de seară cu câte una nouă –, și alese colierul uriaș care fusese preferatul ei și care

probabil făcea, cine știe, șapte, poate chiar opt franci, căci, deși fals, era foarte îngrijit lucrat.

Îl vârî în buzunar și porni spre ministerul lui luând-o pe bulevard, în căutarea unei giuvaiergerii care să-i inspire încredere.

Dibui una și intră, rușinat că-și dă astfel în vileag sărăcia și că încearcă să vândă un obiect atât de lipsit de valoare.

— Nu vă supărați, îi spuse el bijutierului, aș vrea să știu cam la cât estimați piesa asta.

Negustorul primi obiectul, îl cercetă, îl întoarse pe toate părțile, îl cântări în palmă, luă o lupă, își chemă comisul, îi spuse ceva pe șoptite, puse apoi colierul pe tejghea și se uită la el de departe, ca să-și dea mai bine seama cum ar arăta la gâtul cuiva.

Di Lantin, stânjenit de aceste operațiuni complicate, dădu să spună: „O, știu că n-are nici o valoare“, când giuvaiergiul rosti:

— Stimate domn, acest colier valorează între douăsprezece și cincisprezece mii de franci; dar nu-l pot cumpăra de la dumneavoastră decât dacă-mi spuneți exact de unde-l aveți.

Văduvul făcu ochii cât cepele și rămase cu gura căscată, năucit. Într-un târziu, bâigui:

— Cât ați spus?... Sunteți sigur?

Celălalt îi înțelese greșit uimirea și-i zise, pe un ton sec:

— Puteți încerca și în altă parte, dacă nu vă convine. Pentru mine, colierul valorează cel mult cincisprezece mii. Reveniți dacă n-o să-l dați cu mai mult.

Di Lantin, complet buimăcit, își luă colierul și plecă, mânat de o nedeslușită nevoie de a rămâne singur și de a chibzui.

De cum ieși însă în stradă, simți că-l apucă râsul și se gândi: „Ce tâmpit! Vai, ce tâmpit! Dacă mă luam după el? Halal bijutier, care habar n-are să deosebească ce e fals de ce e autentic!“.

Și intră în altă prăvălie, chiar în colț pe Rue de la Paix. De cum dădu cu ochii de giuvaier, bijutierul exclamă:

— Ha! Recunosc colierul ăsta! Eu l-am vândut.
Dl Lantin, foarte tulburat, întrebă:

— Cât valorează?

— Domnule dragă, eu l-am vândut cu douăzeci și cinci de mii. Sunt dispus să-l răscumpăr cu opt-sprezece, dacă veți binevoi a-mi spune, pentru a respecta prevederile legale, cum ați intrat în posesia lui.

De astă-dată, dl Lantin se așează, înlemnit de uimire. Apoi spuse:

— Stați... stați, uitați-vă bine la el; până acum credeam că e... că e fals.

Giuvaiergiul continuă:

— Îmi puteți spune cum vă numiți?

— Sigur că da. Mă numesc Lantin, sunt funcționar la Ministerul de Interne, locuiesc pe Rue des Martyrs, la numărul 16.

Negustorul deschise niște catastife, căută prin ele, apoi rosti:

— Într-adevăr, acest colier a fost expediat pe adresa dnei Lantin, Rue des Martyrs 16, la 20 iulie 1876.

Și cei doi rămaseră privind-se în ochi – slujbașul, ca lovit de trăsnet, bijutierul, bănuind că are de-a face cu un hoț.

Bijutierul rupse tăcerea:

— N-ați vrea să-mi lăsați obiectul, doar douăzeci și patru de ore? Vă dau chitanță.

Dl Lantin bâigui:

— Ba da, desigur.

Și ieși împăturind hârtiuța și băgând-o în buzunar.

Apoi traversă strada, o porni în sus, își dădu seama că a apucat-o greșit, coborî din nou până la Tuileries, trecu Sena, se rătăci iar, se întoarce pe Champs-Élysées fără nici o idee limpede în minte. Se străduia din răspuțeri să judece, să priceapă. Soția lui nu avea cum să fi cumpărat un obiect de o asemenea valoare. – Nu, categoric. – Înseamnă că a fost un cadou! Un cadou! Cadou de la cine? Și de ce?

Se opri și rămăsese așa în mijlocul bulevardului. O groaznică bănuială i se strecură în suflet. – Nu cumva...? – Înseamnă că toate celelalte bijuterii erau tot cadouri! Avu senzația că-i fuge pământul de sub picioare; că un copac din fața lui se răstoarnă; desfăcu brațele și se prăbuși, fără simțire.

Își recăpătă cunoștința într-o farmacie în care-l căraseră niște trecători. Ceru să fie dus acasă și se încuie la el în apartament.

Plânse deznădăjduit până la căderea nopții, mușcând dintr-o batistă ca să nu urle. Apoi se băgă în pat, copleșit de oboseală și de ciudă, și dormi adânc.

Trezit de o rază de soare, se sculă cu greu ca să meargă la minister. Dar cum să mai lucrezi, după asemenea zguduiri? Se gândi atunci că i-ar putea cere șefului o învoire, așa că-i scrise un bilet. Își dădu apoi seama că trebuie să se întoarcă după colier și, de rușine, se făcu roșu ca racul. Stătu mult timp pe gânduri. Totuși nu putea lăsa bijuteria la giuvaiergiu; se îmbracă și ieși.

Vremea era frumoasă, cerul era senin deasupra orașului, care parcă zâmbea. Pe străzi vedeai trecători plimbându-se fără țintă, cu mâinile în buzunare.

Lantîn se uita la ei și se gândea: „Ce fericit ești când ești bogat! Cu bani, scapi și de supărări, te duci unde vrei, călătorești, petreci! Of, dacă-aș fi bogat!“.

Constată că i s-a făcut foame, căci nu mâncase de două zile. Dar nu avea nici un ban, așa că își aminti de colier. Optsprezece mii de franci! Optsprezece mii de franci! Țștia erau bani, nu glumă!

Intră pe Rue de la Paix și începu să se plimbe în sus și-n jos pe trotuar, în fața prăvăliei. Optsprezece mii de franci! Dădu să intre de douăzeci de ori, dar, de fiecare dată, rușinea îl oprea.

Totuși îi era foame, foarte foame, și nu avea nici un ban. Își luă inima-n dinți, traversă strada în fugă, ca să nu aibă timp să se mai gândească, și intră la giuvaiergiu.